

2. Класифікатор професій ДК 003:2010 : Затв. наказом Держспоживстандарту України від 28.07.2010 № 327. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va327609-10>
3. Про затвердження Зміни № 9 до національного класифікатора ДК 003:2010 : Наказ Мінекономіки від 18.08.2020 № 1574. URL: <https://www.me.gov.ua>
4. Український правопис. Київ : Наукова думка, 2019. 352 с.

Одержано 24.10.2020

УДК 174:351.741

Наталія Вікторівна ПАВЛЕНКО,

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальних та економічних дисциплін факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;*

Ілона Олегівна ГУРІНА,

*курсантка 1 курсу факультету №3
Харківського національного університету внутрішніх справ*

ЕВОЛЮЦІЯ ДЕОНТОЛОГІЧНИХ ВИМОГ ДО РОБОТИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

Про необхідність створення поліції в Україні почали говорити з моменту проголошення нею незалежності, проте справжні рішучі кроки в цьому напрямку почалися лише у 2014 р. Закон України «Про Національну поліцію» (далі - Закон) № 580-VIII був прийнятий 2 липня 2015 р., а набув чинності 7 листопада того ж року. У відповідності до новоствореної правової основи функціонування поліції були визначені і нові деонтологічні вимоги до діяльності самих поліцейських.

В останні роки роботи міліції деонтологічні вимоги до працівників були викладені у Наказі МВС України №155 від 22.02.2012 р. «Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України» (далі - Наказ №155). Через півроку після створення Національної поліції Наказом МВС №326 від 28.04.2016 р. були затверджені «Правила етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС» (далі - Наказ №326), а ще через півроку – Наказом МВС №1179 від 09.11.2016 р. – чинні «Правила етичної поведінки поліцейських» (далі - Наказ №1179). Метою нашого дослідження було з'ясування відмінностей між цими трьома збірками деонтологічних вимог та причин цих змін.

У результаті порівняння структури вищезгаданих нормативно-правових актів встановлено, що найбільш докладно деонтологічні вимоги регламентувалися у Наказі №155 [1]. Він складався з семи розділів та містив як характеристику моральних основ служби в органах внутрішніх справ (моральних принципів та зобов'язань), так і норм професійної етики та правил службового спілкування. В окремих розділах викладалися правила урегулювання конфлікту інтересів серед працівників органів внутрішніх справ, а також норми щодо запобігання проявам корупції. Наказ №326 містив лише тлумачення принципів етики працівників МВС [2]. Чинний Наказ №1179 складається з п'яти розділів та містить принципи поліцейської діяльності, основні вимоги до поведінки поліцейського під час виконання службових обов'язків, поводження з затриманою особою, взаємодією з громадськістю та норми щодо контролю за дотриманням етики поліцейськими [3].

Змістовний аналіз вищезгаданих нормативно-правових актів показав, що, по-перше, відбулися зміни у декларованих принципах діяльності поліцейських. Після створення Національної поліції (у Наказі №326) етичні принципи були переглянуті. Деякі з

них, такі як колективізм, справедливість, гуманізм, зникли. Мабуть, у запалі реформування їх віднесли до рудиментів радянського минулого. Деякі принципи (лояльність та політична нейтральність) залишилися незмінними, інші були по суті переназвані та перереформульовані. Надалі у Правилах етичної поведінки поліцейських (Наказ №1179) були викладені ті самі принципи діяльності поліції, що і у Законі [4], і які не мають безпосереднього відношення до етики, а також фактично повернулися зниклі з попереднього Наказу №326 етичні принципи справедливості, неупередженості (об'єктивності) та рівності (толерантності), хоча і не було надано їх тлумачення. Звертає на себе увагу той факт, що з принципів діяльності поліції зникла лояльність, що на наш погляд, свідчить про зміну філософії поліцейської діяльності, утвердження ідеї про служінні поліції, в першу чергу, суспільству, а не державі як бюрократичній організації.

Якщо порівнювати деонтологічні вимоги, викладені у Наказах №155 та №1179, щодо поведінки під час виконання службових обов'язків, то вони практично не змінилися. До чинних Правил додані заборони щодо перебування на робочому місці в нетверезому стані, у стані наркотичного або токсичного сп'яніння, уживання тютюнових виробів під час безпосереднього виконання службових обов'язків і в неустановленому місці, використання ненормативної лексики. Це свідчить, з одного боку, про визнання фактів подібної поведінки, а з іншого, про посилення вимог до іміджу поліцейського.

Крім того, до чинних Правил додана заборона знімати з однострою чи приховувати нагрудний знак (жетон), за яким можна ідентифікувати поліцейського, вимога обирати той захід з-поміж заходів, передбачених законодавством України, застосування якого призведе до настання найменш негативних наслідків, а також окремий розділ про поводження поліцейських з затриманими, що свідчить про посилення уваги до проблеми дотримання прав і свобод людини.

Висновок. Аналіз еволюції деонтологічних вимог до роботи поліцейських показує, що спостерігається певна спадковість основних етичних принципів їх діяльності. В той же час, відмова від принципу лояльності та особливий акцент на вимогах, що мають сприяти дотриманню прав і свобод людини, свідчить про гуманізацію самої філософії поліцейської діяльності. На наш погляд, чинні Правила етичної поведінки поліцейських варто було б доповнити розділом, присвяченим запобіганню проявам корупції, для того, щоб узагальнити всі спеціальні обмеження та заборони, що стосуються цієї сфери та містяться у різних законодавчих актах України.

Список бібліографічних посилань

1. Наказ МВС України №155 від 22.02.2012 р. «Про затвердження Правил поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0628-12#Text>
2. Наказ МВС №326 від 28.04.2016 р. «Про затвердження Правил етичної поведінки працівників апарату Міністерства внутрішніх справ України, територіальних органів, закладів, установ і підприємств, що належать до сфери управління МВС». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0778-16#Text>
3. Наказ МВС №1179 від 09.11.2016 р. «Про затвердження Правил етичної поведінки поліцейських». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1576-16#Text>
4. Закон України «Про Національну поліцію». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

Одержано 10.11.2020